

ਦਾਇਪ ਦਾ ਛਾਪ

ਸ਼ੇਖਰਿਲੀ

ਦੀ ਕਥਾ

(ਕ੍ਰਿਤ ਲਾਲਾ ਬਿਹਾਰੀਲਾਲ)

ਜਿਸਕੋ

ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੇ ਸਹੀ ਕਰਕੇ

ਮੁਢੀਦ ਆਮ ਪ੍ਰੈਸ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ
ਮੁਠਸੀ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸੰਜ ਨੇ
ਛਪਵਾਯਾ

ਸਨ ੧੮੯੫ ਈਃ

੧ ਓ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

੧੩੩, ੩੩੩, ੧

੮ 5

ਸ਼ੇਖ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਝੂਠੀ ਆਸ

ਚੌਪਈ ॥ ਝੂਠੀ ਆਸ ਕਰੋ ਨਾ ਭਾਈ। ਤਿਸ
ਤੇ ਲਾਭ ਨ ਹੋਵੇ ਕਾਈ। ਸ਼ੇਖ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੁਣੋ
ਕਹਾਣੀ। ਸਿਖਿਆ ਕਾਨ ਹੋਇ ਮਨ ਭਾਣੀ।
ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ੇਖ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਪੁਤ੍ਰ ਤੂੰ ਵੇਹਲਾ ਜੋ ਬੈਠ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਲਕੜੀਆਂ
ਹੀ ਲੈ ਆਯਾ ਕਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਆਗਯਾ
ਮੁਜਿਬ ਕੁਹਾੜੀ ਲੈ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਗਇਆ। ਉਥੇ
ਇਕ ਵਡੇ ਸਾਰੇ ਰੁੱਖ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਡਿਸਦੀ ਇੱਕ
ਟਹਿਣੀ ਉਤੇ ਬੈਠ ਉਸੇ ਨੂੰ ਵਚਣ ਲਗਾ ਉਸ
ਰਸਤੇ ਇੱਕ ਰਾਹੀ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾ ਉਸਨੇ
ਛਿੱਠਾ ਜੋ ਇਹ ਹੁਣੇ ਡਿਗ ਮਰੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਤੂੰ ਜਿਸ ਡਾਲ ਉਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਕਟਦਾ
ਹੈਂ ਕੀ ਤੂੰ ਡਿਗ ਨਾ ਮਰੇਂਗਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਸੁ

ਰਲ ਓਇ ਪਤਾ ਵਾਚ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿਣੈ ਗੱ
ਲਾਇਆ ਹੈ ਇਹ ਸੋਹਲਾ ਸੁਨਕੇ ਓਹ ਵਿਚਾਰ
ਛਿੱਬਾ ਹੋ ਚਲਿਆ ਗਇਆ ਪਰ ਅਜੇ ਦੂਰ
ਨਹੀਂ ਗਇਆ ਸਾ ਟਹਿਣੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਤੇ ਸ਼ੇਖ
ਚਿੱਲੀ ਨਿਗ ਪਿਆ ਕੁਹਾੜੀ ਵਾੜੀ ਛੱਡ ਲੰਗ
ੜਾਉਂਦਾ ਲੰਗੜਾਉਂਦਾ ਉਸ ਰਾਹੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ
ਉਠ ਭੱਜਿਆ ਤੇ ਦੂਰੋਂ ਕੁਆਇਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੋਈ
ਔਲੀਆ ਹੈਂ ਸਚ ਦਸ ਮੈਂ ਕਦ ਮਰਾਂਗਾ ਇਹ
ਕਹਿ ਉਸਨੂੰ ਜੱਫੀ ਮਾਰ ਬੈਠਾ ਉਠ ਆਪਣਾ
ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤੂੰ ਸੱਤਾ ਦਿਨਾ ਨੂੰ
ਮਰੇਂਗਾ ਇਹ ਸੁਣ ਸ਼ੇਖ ਚਿੱਲੀ ਘਰ ਨੂੰ ਗਇਆ
ਅਤੇ ਅਪਣੀ ਮਾਉਂ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ ਮਾਤਾ ਅੱਜ
ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਔਲੀਆ ਮਿਲਿਆ ਸਾ ਓਹ ਕਹ
ਗਿਆ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਸੱਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਮਰੇਂਗਾ ਸੇ ਹੁਣ
ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਵਿਦਿਆ ਹੋਣ ਆਇਆ ਹਾਂ ਛਿਆਂ
ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਰਾਂਉਠੇ ਤਲ ਦੇ ਕਿ ਮੈਂ
ਮੌਤ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਬਰ ਵਿਚ
ਜਾ ਪਵਾਂ ਜੇ ਮੈਂ ਘਰ ਮਰਿਆ ਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਮੈਨੂੰ
ਕਿੰਨ ਚੁਕਕੇ ਬਾਹਰ ਲਜਾ ਦੱਬਣਾ ਹੈ ਸੇ ਹਸਕੇ

ਬੋਲੀ ਵੇ ਮੌਰ ਝੰਗਾ ਪਿਟਿਆ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਸੀ
ਕੀਤੀ ਹੋਨੀ ਹੈ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਸੁ ਨਹੀਂ ਮਾਂ ਓਹ
ਅੱਲਾ ਦਾ ਬੰਦਾ ਅਜੇਹਾ ਨਾ ਸਾ। ਓਹ ਤਾਂ ਕੋਈ
ਅੱਲਾ ਦਾ ਮਕਸੂਲ ਸਾ ਤੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਝ ਜੋ
ਬੂਠ ਬੋਲਕੇ ਉਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਜਾਰੇ ਨੇ ਸਾਡੇ
ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਨੇਕੀ ਲੈਣੀ ਸੀ; ਇਹ ਸੁਣਕੈ
ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਮੁਸਕੜਾਈ ਅਤੇ ਝੱਲਾ ਜਾਣਕੇ
ਛਿਆਂ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਪਰੋਂਠੇ ਪਕਾ ਦਿੱਤੇ ਸੰਬਲਾ
ਲੈ ਓਹ ਕਬਰਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕਬਰ ਪੁੱਟ
ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਨੰਗਾ ਰਖ ਲਿਆ
ਉਸ ਰਸਤੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਘਿਉ ਦਾ ਘੜਾ
ਲਈ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾ, ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਗੇ ਉਠ
ਉਥੇ ਘੜਾ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਧਰ ਉਧਰ
ਤੱਕਣ ਲੱਗਾ ਜੋ ਕੋਈ ਮਜ਼ੂਰ ਮਿਲ ਜਾਇ
ਤਾਂ ਟਕਾ ਦੇਕੇ ਘੜਾ ਚੁਕਾ ਲੈ ਚਲੇ। ਇਹ
ਕਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬੋਲ ਉਠਿਆ “ਜੀਉਂਦੇ ਸੇ ਤਾਂ
ਰਾਹ ਬਤਲਾਉਂਦੇ ਸੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੋਏ ਪਏ ਹਾਂ,,
ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਇਧਰ ਉਧਿਰ ਡਿੱਠਾ, ਕਿ ਇਹ
ਬਲਾ ਕਿਥੋਂ ਬੋਲੀ ਹੈ। ਕਬਰ ਵਲ ਵੇਖ ਉਸ

ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਇਸ ਪਖੰਡੀ ਨੂੰ ਲਿੱਤਰ ਮਾਰ
 ਉਠਾਲ ਲੀਤਾ ਤੇ ਘੜਾ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ
 ਰਖਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਲ ਚਾਰ ਆਨੇ ਤੈਨੂੰ ਇਸ
 ਦੀ ਚੁਕਾਈ ਦਿਆਂਗਾ ਨਗਰ ਨੂੰ ਲੈ ਚਲ।
 ਘੜਾ ਸਿਰ ਪੁਰ ਰਖ ਮਨ ਵਿਚ ਏਹ ਗਲ ਕਹੀ
 ਤੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਖੇਪਾਂ ਲੱਦਣ ਲਗਾ। ਇਸ
 ਚੁਆਨੀ ਦੀ ਕੁੱਕੜੀ ਖਰੀਦਾਂਗਾ, ਉਹ ਬੱਚ
 ਖੱਚਦੇ ਉਉਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਬਕਰੀ ਖਰੀਦਾਂਗਾ
 ਮੇਮਣੇ ਮੇਮਣੀਆਂ ਦੇ ਉਉਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਕੇ ਗਊ
 ਖਰੀਦਾਂਗਾ, ਗਊ ਵੱਛੇ ਵੱਛੀਆਂ ਦੇ ਉਉਨਾਂ ਨੂੰ
 ਵੇਚ ਘੋੜੀ ਖਰੀਦਾਂਗਾ ਉਸਤੇ ਬਛੇਰੇ ਬਛੇਰੀਆਂ
 ਹੋਣਗੇ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਫੇਰ ਮੈਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੁਪਾਰ
 ਕਰਾਂਗਾ, ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਲਖਾਂ ਰੁਪਏ ਲਾਹੇ ਦੇ
 ਆਉਣਗੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਜੁਆਹਰੀ ਬਚਾ ਬਣ
 ਬੈਠਾਂਗਾ, ਜੁਆਹਰਾਂ ਦਾ ਬੁਪਾਰ ਕਰਾਂਗਾ। ਜਦ
 ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਿਖੁੱਟ ਧਨ ਹੋ ਜਾਉ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਢੇ ਵਢੇ
 ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ਬਨਾ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਰਖ ਘੋੜੇ
 ਹਾਥੀ ਖਰੀਦਾਂਗਾ, ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮਾਯਾ
 ਦੀ ਇਕ ਹੁਲ ਪੈ ਜਾਉ ਤੇ ਮੈਂ ਬੀ ਰਾਜਿਆਂ

ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਘਟ ਨ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਰਾਜੇਦੇ
ਮੰਤ੍ਰੀ ਦੀ ਪੁੱਝੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਂਗਾ, ਵਹੁਟੀ
ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਕੇ ਉਸਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਆਪਣਾ
ਮਾਨ ਸਿਖਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਘਰ ਵਿੱਚ
ਬੰਦ ਰੱਖਾਂਗਾ ਤੇ ਛੁੱਟੜ ਛੱਡ ਛੱਡਾਂਗਾ। ਅਰ
ਬਰਸ ਛਿਮਾਹੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸੱਭੇ ਇੱਕ ਘੱਧਾ
ਫੇਰਾ ਕੀਤਾ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ
ਬੀ ਘਟ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਉਹਦੀਆਂ ਤਾਈਆਂ
ਚਾਚੀਆਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਕੇ ਉਹਦੀ ਵਲੋਂ ਵਾਸਤੇ
ਪਾਉਣਗੀਆਂ ਤੇ ਕਹਿਣ ਗੀਆਂ ਜੋ ਉਹ ਸਦਾ
ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਉੱਪਰ ਦਯਾ ਮਯਾ
ਰੱਖਿਆ ਕਰ, ਮੈਂ ਤਾਂਭੀ ਕਠੋਰ ਚਿਤ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ।
ਫੇਰ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ
ਰੋਂਦੀ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ ਮੇਰੀ ਪੈਰੀਂ ਆ ਪਾਇਗੀ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਿਆਂ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟ ਲਵਾਂਗਾ
ਅਤੇ ਕਹਾਂਗਾ ਹੂੰ ਹੂੰ ਦੇ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਦੇ
ਸਿਰ ਉਪਰੋਂ ਘੜਾ ਜ਼ਹਿਕੇ ਫੁਟ ਗਿਆ। ਸਿਪਾਹੀ
ਉਹਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਕਾਜ਼ੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ ਕਾਜ਼ੀ
ਠੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਓਂ ਚਿਓਂ ਤੈਂ ਇਹ ਦਾ ਘੜਾ

ਕਉ ਭੰਨਿਆ ਹੈ ? ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਇਹਦਾ
 ਘੜਾ ਤਾਂ ਸੱਭੇ ਦੋਤਿੰਨਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਦਾਹੀ ਹੋਊ
 ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਲਾਉਂ ਲਸ਼ਕਰ ਟੱਬਰ ਕਬੀਲਾ
 ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ ਨੌਕਰਚਾਕਰ ਕੁਲ ਪਰਿਵਾਰ
 ਹੀ ਨਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ । ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ
 ਸੁਣ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਸੁਦਾਈ ਜਾਨਕੇ ਛੱਡ
 ਦਿੱਤਾ । ਸੋ ਟੱਬਰ ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਰੋਂਦਾ ਰੋਂਦਾ
 ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ
 ਔਤਰੇ ਨਿਪੁਤੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਕਹਿ
 ਸੁਣਾਯਾ ਉਸਦਾ ਬਿਰਲਾਪ ਸੁਣ ਮਾਤਾ ਬੋਲੀ,
 ਬੱਚਾ ਤੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੁ ਟੱਬਰ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਕੀ
 ਹੈ । ਇਕ ਟੱਬਰ ਕੀ ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ
 ਟੱਬਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਮੂਲ ਚਾਹੀਏ ਬਿਆਜ
 ਢੇਰ ਆ ਜਾਉ ॥ ਇਤਿ

ਸੰਪੂਰਨ